

VEČERNIK

POŠTINA PLAČANA V GOTOVINI

Štev. 207. Leto XII.

Maribor, sreda 14. septembra 1938

Cena 1 din

Preprečena sudetska revolucija

Sudetski Nemci so skušali spremeniti Češkoslovaško v drugo Španijo — Vlada poizkus zatrla že v kralju in razglasila obsedno stanje

DEMONSTRACIJE PROTI ČSR.

PRAGA, 14. septembra. Demonstracije sudetskih Nemcev, ki so se pričele takoj po Hitlerjevem govoru v ponedeljek zvečer, so se nadaljevale vso noč in še včeraj. V vseh nemških in mešanih krajih so se zbirali tisoči in tisoči pristavši sudetsko-nemške stranke, ki so bili deloma tudi oboroženi. Prepovedali so nemško državno himno, himno nacionalnega socializma, vzklikali Hitlerju, Nemčiji ter »En narod, ena država, en vodja«, »Sieg Heil«, »Zahtevamo plebiscit!« ter sramotili češki narod, državo in celo prezidenta Beneša. Zlasti divje so bile demonstracije v Hebu, Ašu, Najdeku, Karlovih Varih, Falknovu, Teplicah, Ša-Krumlovci itd. Policija je kljub vsemu temu dobila nalogo, naj nastopi in naj Nemce pusti, da demonstrirajo, dokler se položaj eventualno ne poostri.

PRIPRAVE ZA REVOLUCIJO.

Kmalu se je pa pokazalo, da se pripravljajo Nemci na nasilno, revolucionarno akcijo, ki je bila očito že prej organizirana in za katero naj bi bile demonstracije le psihološka priprava. Po vsem sudetsko-nemškem in mešanem ozemlju so pričeli švigati uniformirani kurirji »rediteljskih čet«, ki so v resnici napadalni oddelki po nemškem vzorcu. Vozili so se v avtomobilih in na motornih kolesih ter alarmirali svoje čete in nemško prebivalstvo. Posledice so se naglo pokazale: Nemci so se pričeli posluževati revolucionarnih aktov. Pričeli so napadati policijo in orožništvo, naskočili so javne urade, socialistične in češke domove ter društva, železniške postaje in podirati telefonske in telegrafske naprave, ki vodijo v notranjost države. Pri tem so se pojavili ponekod »rediteljski oddelki« v bojni opremljeni. Pri napadih je bilo nekaj organov javne varnosti ubitih in ranjenih. To je prisililo vladu, da je izdala nalogo, naj se revolucionarni poizkusi takoj zasto. V spopadih, ki so nato nastali, je bilo 13 oseb ubitih, več pa nevarno in lažje ranjenih. V spopadih je padlo osem Čehov in šest Nemcev.

ZAPRISEGA NEMČIJI.

V nekaterih krajih, kjer so Nemci v večini in imajo svoje župane, so izvesili celo na občinskih hišah zastave s ključastim križem, odstranili vse znake češkoslovaške republike in tudi vse češke napise. Poveljniki »rediteljskih oddelkov« so zaprisegli svoje moštvo na zastavo ključastega križa in zvestobo do Hitlerja in Nemčije. Isto so storili nekateri župani z občani. V nekaterih obmejnih krajih so Nemci odstranili obmejne straže in carinske ter vdrli v Nemčijo, od koder so prihajali nato na češkoslovaško stran Nemci celo v avtomobilih z orožjem. Ponekod so izruli tudi državne mejnike. Boji, ki so se pozneje razvili med revolucionarji in državnimi organi, so trajali celo po več ur. Vendar se je vladnim organom in vojaštvu posrečilo kmalu obvladati položaj. Državno mejo so zastražile močnejše vojaške čete, civilni promet je bil ustavljen in zasedene in zastražene so tudi vse ceste med posameznimi mesti in krajih. Povsod se vrše preveliko orožja, tudi vojaških pušk in celo strojnico.

PO VZORCU ŠPANIJE.

Ti dogodki in dokumenti, ki jih je policija zasegla, dokazujejo, da se je pripravljala revolucija, kateri naj bi sledila državljanska vojna. »Rediteljski oddelki«

z mobilizacijo vseh za boj sposobnih Nemcev bi ustvarili notranjo fronto in dobivali potem z onstran meje orožje, strelivo in »prostovoljce« po španskem vzorcu. Ako bi se bilo to posrečilo, bi bila Češkoslovaška takoj postala druga Španija in v Nemčiji bi izjavili, da to ni meddržavni konflikt, ampak le državljanska vojna in kot taka popolnoma notranja zadeva češkoslovaške republike. Toda čuječnost Prage je to še pravočasno preprečila.

OBSEDNO STANJE.

Praška vlada je takoj po pregledu dogodkov in manevrov razglasila nad vsemi okraji nemirov obsedno stanje in pre-

ki sod. V vseh krajih so se ustanovila že včeraj nagla sodišča, ki morajo postopati najhitreje. Kazen za odrasle je smrtna, za nedoletne pa ječa od 5 do 20 let. Smrtna kazen se izvrši takoj. Prepovedana so vsa zborovanja, vsi shodi, obhodi in sploh zbiranja. Prepoved shodov in manifestacij velja tudi za one dežele, kjer ni razglašeno obsedno stanje. V krajih obsednega stanja je okrepljeno orožništvo in vojaštvo. Meje so nepreohodno zastražene. Vlada je popolnoma gospodar položaja. Praga je o dogodkih in ukrepih takoj obvestila tudi vlade v Parizu, Londonu, Washingtonu, Bukarešti, Beogradu itd.

Konec pogajanj s Prago

Ker je vlada odklonila ultimát vodstva SNS, je definitivno zaključila vsa pogajanja in zahteva samo še plebiscit

ULTIMAT SUDETSKIH NEMCEV.

PRAGA, 14. septembra. Takoj po razglasitvi obsednega stanja so se voditelji sudetskih Nemcev zbrali v Chebu, kjer so pod Henleinovim vodstvom sestavili ultimát praški vladi. Ob 17. uri je bilo objavljeno in poslano v Prago sledeče besedilo: »Sudetsko-nemška stranka zahteva po svojem vodstvu, da vlada nemudoma prekliče obsedno stanje v sudetskih okrajih. To se mora zgoditi v teku 6 ur, t. j. od danes, 13. t. m. ob 17.30 do danes ob 23.30. Vodstvo SNS zahteva dalje, da umakne vlada v Pragi iz sudetsko-nemških krajev takoj vso svojo policijo in vojaške oddelke ter izroči vso skrb za javno varnost županom posameznih nemških občin. Vsi ukrepi vlade v tem smislu se morajo nemudoma razglasiti po radiu. Ako se to ne zgodi, odklanja vodstvo SNS vso odgovornost za vse, kar se lahko zgodi.«

ULTIMAT ODKLONJEN.

PRAGA, 14. septembra. Praška vlada, ki je že drugi dan skoraj permanentno zbrana, je sinoči takoj proučila ultimát SNS in v zvezi z odkritji o nameravani revoluciji ter nasilni odcepitvi sudetskih krajev od ČSR vse zahteve brezpogojno odklonila. Ugoditev ultimatu bi pomenila za ČSR samomor. Vlada je ob 21.15 izdala uradno poročilo, da ostanejo vsi izredni ukrepi nadalje in veljavi. Vlada poziva prebivalstvo vse republike, da jo podpre pri vzdrževanju reda in miru v državi. Vlada bo izjavala proti vsakomur brez ozira vse zakonite posledice, ki jih določa obsedno stanje. Nepoznavanje predpisov ne opravičuje.

SAMO ŠE PLEBISIT.

CHEB, 14. septembra. Po dogovoru praške vlade na ultimát je vodstvo SNS pod Henleinovim predsedstvom sklenilo in razglasilo, da se sudetski Nemci ne zadovolje več s svojimi dosedanjimi zahtevami in terjajo brezpogojno pravico samoodločbe, t. j. plebiscit, ki naj odloči nadaljnjo njihovo državno pripadnost. Vsa druga pogajanja so končana. Ker praška vlada v ultimatu stavljenih zahtev ni sprejela, se sudetski Nemci z njo ne bodo več pogajali. Zaradi tega je Henlein razrešil vse člane odbora za pogajanja njihovih obveznosti in funkcij ter se jim zahvalil za sodelovanje.

KONEC SUDETSKIH GLASIL.

PRAGA, 14. septembra. Glasila SNS, ki so morala biti zaradi veleizdajalskega pisanja skoraj vsak dan zaplenjena, so prenehala izhajati. Prenehala sta lista »Die Zeit« in »Die Rundschau« ter korespondenca »Die Sudetendeutschen Presseberichte«.

KUNDTOVA MISIJA.

PRAGA, 14. septembra. Praška vlada je sklenila, da na ultimát vodstva SNS direktno sploh ne odgovori, ker bi bilo to proti določilom ustave. Pač pa je ministrski predsednik povabil k sebi poslanca Franka, ki pa je sporočil, da ne pride in se bo zglasil pri Hodži namesto njega poslanec Kundt. Tudi Kundt včeraj še ni prišel in se pričakuje, da pride danes dopoldne. Kundt bo dr. Hodži uradno izročil sklepe v Chebu in zahtevo po plebiscitu. Definitivna prekinitev pogajanj se tudi uradno potrjuje. V pokrajnih sudetskih Nemcev je zavladal mir. Ljudje morajo biti v hišah in smejo iz njih le z dovoljenjem.

Stališče italijanskega tiska

»RELAZIONI INTERNAZIONALI« PRAVIJO, DA BOSTA ZA NASLEDKE KRIVAVARIZ IN LONDON.

RIM, 14. septembra. Vsi italijanski listi razpravljajo včeraj in danes o Hitlerjevem govoru. Nekateri objavljajo lastne komentarje, a mnenja niso povsem soglasna. Splošno se opaža, da je italijansko javno mnenje sicer za izpolnitev sudetskih Nemcev in tudi za plebiscit, a ne za eventualno vmešanje Italije v konflikt. Radikalno piše le tednik »Relazioni Internazionali«, ki pravi, da bosta kriva, ako se pogajanja razbijejo, Pariz in London, ki podpirata Češkoslo-

vaško pri njenem zadržanju. List se zavzema za plebiscit, katerega izid da je že vnaprej znan. Naj se pa zgodi kakorkoli, gotovo je, da bo os Rim-Berlin delovala v polni moči. Države te osi so pokazale že dovolj dobre volje in žele še vedno ohraniti mir.

MUSSOLINIJEV ČLANEK.

RIM, 14. septembra. Radio poroča, da bo objavil Mussolini jutri v »Popolo d'Italia« članek o mednarodnem položaju.

Zapiski

Mornarice pripravljene

Francoska atlantska mornarica je skoncentrirana pod polno paro v Brestu, sredozemska pa v Toulunu. Angleška »domača flota« je skoro vsa v angleških vodah, kar se že dolgo ni zgodilo. Ameriška pacifiška mornarica pa je odplula v Atlantski ocean.

Vprašanje manjšin v Evropi

Če bi vse države, ki imajo pri svojih sosedih manjšine, hotele skrbeti zanje na ta način, da bi jih anektirale, bi ne bilo konca vojn. (»La Croix«.)

Moralno in duhovno oboroževanje

Vrsta angleških javnih delavcev, na čelu bivši predsednik vlade lord Baldwin, je priobčila v »Timesu« pismo, v katerem pravi, da je danes potrebno moralno in duhovno oboroževanje. »Če bi vso energijo, ki jo mi in naši prijatelji vlagamo v narodno obrambo porabili za druge svrhe, bi svetovni mir bil osiguran.«

Ruski proračun

je letos povišan za 30 odstotkov. Iznáša čez 1200 milijard dinarjev. Okoli 200 milijard din je namenjenih za vojaške svrhe, 280 za prosveto in socialno politiko in 380 za gradbo novih tvornic in drugih industrijskih objektov.

Govori v Nürnbergu in v Pragi

V »Intransigeantu« komentira Gallus nürnberške govore, zlasti pa Göringove izjave, in jih primerja z govorom prezidenta dr. Beneša. Göring je dejal, da je Nemčija najmočnejša država na svetu in da bo delala, kar se ji bo ljubilo. Toda leta 1914 je bila Nemčija tudi najboljša oborožena, a je vendar bila poražena. Dalje se Nemčija najbrž ne boji blokade zato, ker upa, da bo prihodnja vojna kratka. Pravi odpočitek proti temu govoru pa so bile besede dr. Beneša. Ta je govoril kot civiliziran mož, ki se zaveda svoje odgovornosti. Njegovih besed ni mogoče čitati brez ganjenja.

„Arianizacija“ Trsta

Na tržaški borzi se pozna novi italijanski zakon proti židom, ker je vrednost delnic nekaterih zavarovalnih družb padla. Kakor znano, sta v Trstu dve veliki zavarovalnici, Assicurazioni Generali in Rionione Adriatica, ki sta že preko 100 let v židovskih rokah. Kapital obeh družb ne presega 200 milijonov lir, imata pa zato tehničnih rezerv preko 4 milijarde lir.

Anglija in kontinent

Velika Britanija ne more dopustiti Hitlerju tega, kar ni mogla dovoliti Napoleonu: da bi obvladal Evropo gospodarsko in politično. (»La Croix«.)

Pisanje ameriških listov

Ameriški list »Baltimore Sun« pravi, da so zahteve po avtonomiji sudetskih Nemcev v Češkoslovaški prav tako neosnovane, kakor bi bile take zahteve od strani Nemcev, ki prebivajo v okolici Newyorka. Več ameriških listov se tudi sprašuje, zakaj je Hitler pristal na italijansko politiko v Tiroli in zakaj ne pristane na podobno politiko Češkoslovaške.

„Nach Prag“

»Lidove Noviny« poročajo, da so se henlajnovci lotili novega načina propagande. Na židove čeških hiš in na državne nadpise slikajo znake svoje stranke in napise »Nach Prag«.

Herriot o disciplini

Ni zadosti samo govoriti o svobodi, ampak moramo pokazati disciplino, ki jo bodo vsi spoštovali.

Maribor, 14. septembra.

Govor nemškega državnega vodje in kancelarja Adolfa Hitlerja je že drugi dan predmet zanimanja in analiziranja s strani vsega svetovnega tiska in javnosti. Proučujejo ga državniki in državljani, a mnenja so različna in različni so tudi rezultati. Soglasje je samo v tem, da je bil ta govor nenavadno oster in da je po svoji ostrini prekosil govore državnikov, ki smo jih doživeli v zadnjih 20 letih, čeprav smo se v teh razburkanih časih že vsemu privadili.

Pred vsem pa je pri teh proučevanjih in analizah važno za ves svet le eno samo vprašanje, vprašanje Češkoslovaške! Nekateri tolmačijo Hitlerjev govor tako, da ni povedal nič določnega, dočim trdijo drugi, da so bile njegove besede dovolj razločne in nedvoumne za vse, ki so jih hoteli pravilno razumeti. Zdi se, da imajo samo ti poslednji prav. Ne vemo, kako naj bi bil Hitler bolj razločno povedal, da zahteva za sudetske Nemce plebiscit, kakor je to storil z besedami: »Zahtevam za sudetske Nemce popolno pravico samoodločbe!« In tudi ne vemo, kako naj bi bil cilj te zahteve bolj jasen, kakor je izražen v stavku: »Kar Nemci zahtevajo, je samoodločba, kakor so jo dali vsakemu drugemu narodu.«

Iz teh dveh stavkov in mnogih drugih Hitlerjevih pripomb sledi, da je mislil v svojem govoru na samoodločbo, ki se izraža v plebiscitu, kakršne so ponekod odredile povojne mirovne pogodbe. Pri vseh teh in drugih plebiscitih pa je šlo vedno le za vprašanje: kateri državi se hoče določeni del na strnjem ozemlju naseljenega naroda pridružiti. V zvezi z odklanjanjem vseh ponudb praške vlade in izjavami, da tudi sprejetje vseh znanih osem točk Konrada Henleina v Karlovih Varah še ne more pomeniti sporazuma s Prago in zadostitve sudetskimi zahtevam, je položaj po Hitlerjevem nürnberškem govoru v ponedeljek zvečer popolnoma razčiščen. Nihče ne more več dvomiti, da zahteva Nemčija teritorialno odcepitev nemških ozemelj češkoslovaške republike in priključitev k tretjemu rajhu na prav isti način, kakor se je priključila bivša Avstrija. Kdor pričakuje še kakšnih uspehov od eventualnih pogajanj v okviru Češkoslovaške, dokazuje samo to, da je neozdravljivo naiven. Tak sporazum odklanjajo v ostalem tudi sudetski Nemci pri svojih neprikritih manifestacijah in demonstracijah vse zadnje dni.

Tako smo prispeli v češkoslovaškem vprašanju končno po mesece trajajočem slepomišljenju vendarle do tiste jasnosti, ki so jo mnogi že od vsega začetka slutili. Nemčija se je po priključitvi Avstrije napotila korak dalje in se lotila dela za priključitev sudetskih Nemcev. In pri tem v resnici, vsaj zaenkrat, ne misli na nasilna sredstva, ker je še vedno prepričana, da bo šlo tudi to tako mirno, kakor je šlo z Avstrijo. Hitler sodi, da se mu bo z nadaljnjim brezkompromisnim pritiskanjem nazadnje le posrečilo tako izmučiti London in Pariz, da bosta za ljubo miru pristala tudi na to koncesijo, rajši kakor da bi tvegala vojno. Da bi bila priprava še bolj temeljita, je natančno opisal nemško bojno pripravljeno in silovite utrdbe na zahodni meji, »katerih ne more nihče prekoračiti«. Ob enem pa tudi ni pozabil povedati, da Nemčija od Francije in Anglije prav ničesar ne zahteva in da je opustila za vselej vse aspiracije na Alzacijo in Loreno.

Doslej je Hitler še vedno dobro računal in se glede zahodne popustljivosti za ljubo miru nikoli ni zmotil. Toda tudi že v boju za sudetske Nemce je pripravil London in Pariz do mnogo večje popustljivosti, kakor sta jo kazala meseca maja in celo še ob prihodu lorda Runcimana v Prago. Dejansko so pomenila vsa dosedanja pogajanja v Pragi le vedno večje vdajanje in upogibanje pred nemškimi zahtevami. Na grožnje z zagotovili, da Francija in Anglija ne bosta pustili Češkoslovaške njeni usodi, se Nemčija ni ozirala niti trenutek, ozirala pa sta se in se še ozirata Pariz in London na nemške grožnje. Celó po samem ponedeljskem Hitlerjevem govoru pomeni svojevoljno londonsko komentiranje njegovih izjav izmikavanje in popuščanje.

Ali bo šlo to popuščanje tudi še dalje in do popolne izpolnitve nemških zahtev?

Razburjenje v Londonu in Parizu

MINISTRSTVA IN UREDNIŠTVA LISTOV OBLEGAJO MNOŽICE VZNEMIRJENEGA LJUDSTVA.

PARIZ, 14. septembra. Francoska vlada je na včerajšnji seji pod Lebrunovim predsedstvom odobrila vse dosedanje vojaške odredbe.

LONDON, 14. septembra. Angleška vlada je bila včeraj stalno v stikih s Prago in češkoslovaškim poslanikom doktor Masarykom. Zdi se, da je odobrila postopanje praške vlade. Poslanik Masaryk je tudi danes dopoldne obiskal Halifaxa in ga obvestil o sklepih vodstva SNS v Chebu. Vznemirjenje v Londonu se stopnjuje od ure do ure. Vlado predsedstvo, zunanje ministrstvo in redakcije listov oblegajo velike množice ljudi, ki nestrpnost čakajo novih vesti in ugibajo, kaj se bo zgodilo. Za liste se ljudje pulijo čim izidejo. Dnevnik izdajajo stal-

no posebne izdaje. Vlada je skoraj v permanenci, a njeni sklepi javnosti niso znani.

PARIZ, 14. septembra. V Parizu je zavladala nervoznost. Vse pričakuje nadaljnega razvoja dogodkov. Javno mnenje je skoraj brez izjeme na strani ČSR, le posamezniki se zavzemajo za izvedbo plebiscita. Tako znani desničarski poslanec Doriot, ki je bil vedno proti vsem obveznostim Francije do Češkoslovaške. Vlada je vedno v posvetovanjih. Ko je sinoči Daladier zapuščal ministrsko predsedstvo, je dejal novinarjem: »Zdi se, da bo konflikt mogoče preprečiti. Mi pa moramo kljub temu ostati mirni in hladno gledati dejstvom nasproti.«

Nemčija ne bo dolgo čakala

V BERLINU ZAHTEVAJO TAKOJŠNJO UGODITEV ZAHTEVI PO PLEBISCITU ZA SUDETSKE NEMCE.

BERLIN, 14. septembra. Uradna Nemčija stoji po Hitlerjevem govoru na sledečem stališču: Od leta 1918 imajo sudetski Nemci pravico do samoodločbe. Doslej so jim to pravico odrekli. Nemčija sedaj čaka, da se jim ta pravica prizna. To je zadnja faza sudetsko-nemškega problema. V interesu ČSR in miru je, da se ta zadnja faza čim prej zaključí, ker Nemčija ne bo dolgo čakala.

BERLIN, 14. septembra. Vsi nemški listi pišejo o Hitlerjevem govoru in ponašajo napade na ČSR, ki se danes stopnjujejo do viška. V zvezi s Hitlerjevim govorom piše »Berliner Börsen-Zeitung«: Po tem govoru, ki je raztrgal vse koprne, je položaj jasen. Vse tajne

intrige, mednarodne mahinacije in odkrite grožnje niso uspele, da bi vzele vodji Nemčije iz rok iniciativo ali da mu diktirajo njegovo postopanje. Ta rezultat je srečen za nemški narod in je naravni nasledek celokupne Hitlerjeve politike ter njegove moči. Sedaj se mora svet odločiti. »Völkischer Beobachter« pa pravi: Beneš in njegova vlada morata sedaj računati z enostavno in jasno zahtevo, da je treba urediti sudetsko-nemško vprašanje tako, da bo rešitev zadovoljila Hitlerja. Po tem govoru ne more in v Pragi ne drugod obstojati dvom, da je treba besede vodje pojmovati resno in da je Hitler, ako bo treba, pripravljen na vse posledence.

Poslanica pisateljev

ZA MIR, SPOŠTOVANJE PRAVICE, SVOBODO DUHA IN SVETOST PREPRICANJA.

PRAGA, 14. septembra. Zveza češkoslovaških pisateljev je poslala vsem pisateljskim in kulturnim organizacijam na svetu sledečo poslanico: »V usodnem trenutku, ko se odloča o vojni ali miru, se obračamo češkoslovaški pisatelji v imenu Zveze češkoslovaških pisateljev na vas, ki ste vest sveta, s tem važnim proglašom:

Ziveli smo s svojimi nemškimi so-deželani dolga stoletja v plodnem sožitju in kulturnem sodelovanju. Ko smo na ruskih, francoskih, srbskih in italijanskih bojiščih dosegli obnovitev svoje državne samostojnosti, smo upali in pričakovali, da bo postal naš skupni rodni dom ognjišče nove, lepše in srečnejše Evrope. Stojč vedno na stališču najpopolnejše evropske demokracije, izjavljamo s popolno odgovornostjo pred zgodovino, da katastrofe, ki se pripravljajo, naš narod ni in ne bo kriv. Trudimo se z vsemi silami, da bi ohranili mir, ker je mir najiskrenejša želja nas vseh, toda v primeru potrebe se bomo kljub temu bojevali z vsemi silami za svobodo svoje domovine.

Zato se obračamo na vas, ki ste

Na to vprašanje še ni mogoče odgovoriti, bo pa najbrže v kratkem. Nobene-ga dvoma pa ni, da so zlasti v Londonu na delu tudi take sile, ki se ne bi prav nič upirale priključitvi sudetsko-nemškega ozemlja k Nemčiji, samo da se ohrani mir. Ali bodo te sile zmagale? Možnosti je prav toliko — kolikor je ni. Kakšen bo torej izhod? Mogoči so trije: 1. da Nemci popuste in postanejo sudetski Nemci samoupraven del ČSR s popolnoma ločeno upravo in celo režimom, 2. da se jim dovoli plebiscit in odcepitev od ČSR, ali pa 3. da zavezniki ČSR ostanejo neomajni in tvegajo eventualno tudi vojno. Prva možnost se zdi po Hitlerjevem govoru več ko izključena, zato ostane praktično le še ostali dve. —r.

pred vsemi drugimi poklicani, da ohranite to, kar je bilo doslej ponos in temelj Evrope, kakor tudi vsega sveta: spoštovanje pravice, svobodo duha in svetost prepričanja. Prosimo vas, da sami razsodite, kje je odkritosrčna želja po miru in spravljivosti, a kje požrešna samovolja, poslušujoča se vseh vrst nasilja in laži. Opozarjamo vse dežele, da se v primeru, ako nam bo kot malemu in miroljubnemu narodu na najbolj izpostavljenem mestu Evrope vsiljen najtežji boj, ne bomo bojevali samo za sebe, ampak tudi za vas ter za vse pravne in duhovne vrednote, ki so skupna dobrina vseh svobodnih in miroljubnih narodov na svetu. Nihče naj ne zapira oči pred dejstvom, da bi naša usoda zadela za nami tudi druge narode in države.«

Vpoklic v Švici

BERN, 14. septembra. Švicarska vlada je za zagotovitev varnosti na mejah vpo-klicala na vaje 20.000 rezervistov, ki so bili deloma že poslani na važnejše obmejne postojanke proti Nemčiji in Franciji.

Nesoglasja med nemškimi generali

PARIZ, 14. septembra. Pred dnevi je »L'Oeuvre« prinesel vest, da je general Beck, šef nemškega generalnega štaba, odstopil. Danes potrjuje to vest tudi »L'Epoque«, ki pravi, da so generali Beck, Brauchitsch in Keitel svetovali Hitlerju previdnost, ker nemška vojska še ni pripravljena v materialnem in moralnem pogledu. Ko je sklical Hitler koncem avgusta konferenco generalov, ki so zainteresirani pri češkoslovaškem vprašanju, general Beck ni bil povabljen. Zato je podal demisijo, ki ni bila upoštevana, v njegovem kabinetu ga pa tudi niso več videli. Pravijo, da mu bodo dodelili armadno poveljstvo.

Amerika ne ostane nevtralna

WASHINGTON, 14. sept. Dopisnik »New York Herald Tribune« je sporočil svojemu listu informacije iz okolice prezidenta Roosevelta. Pravi, da je navzlic pomanjkanju točnejših vesti verjetno, da se je Roosevelt z eksperimenti že odločil za izpremembo sedanje zakonodaje o nevtralnosti Zedinjenih držav v primeru vojne v Evropi. Iz krogov, ki so v stiku z različnimi departamenti (amerškimi ministrstvi) je izvedel, da nihče več ne verjame, da se bo v primeru vojnega konflikta Amerika mogla držati striktno nevtralnosti, kakor je zahteva »Johnsonov zakon« (ki prepoveduje vsako prodajo orožja bojujočim se državam). Predsednik Roosevelt se je že odločil, da posluša ameriško javno mnenje, ki zahteva, da se postavijo Združene države na stran demokratskih držav v Evropi.

Herriotove moške besede

PARIZ, 14. Sept. Predsednik francoskega parlamenta Edouard Herriot je po razgovorih s predsednikom vlade Daladierom imel v Brie-Comte-Robertu velik govor, v katerem je pozval vse Francoze, naj začasno opustijo strankarske prepire in mislijo na moralno edinstvo, ki ga morajo pokazati svetu, kakor so ga že neshetokrat, kadar je bila Francija v nevarnosti. »Te dni smo slišali veliko besed in veliko žaljivk izrečenih na račun demokracije. Prav lahko bi jim odgovorili. Mi ki spoštujemo svobodo, vemo, s kakšnimi težavami so se je priborili naši predniki. Demokracije so pokazale, da morejo, kadar hočejo, biti bolj disciplinirane kot vsak avtoritativni režim. V teh težkih časih pa potrebuje naša narodna vlada podporo vsega naroda. Danes gleda ves svet na nas in če hočemo, da bo demokracija zmagala, moramo ponovno pokazati moralno disciplino, ki more biti edina garancija miru in svobode.«

AMERIŠKI LISTI ZA ČSR.

NEWYORK, 14. septembra. »New York Times« pišejo, da pomeni Hitlerjev govor nov resen udarec Chamberlainovi politiki neodločnosti. »New York Herald Tribune« pa pravi, da ako je treba ČSR ohraniti kot zid pred nadaljnjim nemškim prodiranjem v Podonavje, naj se to zgodi takoj.

STREL NA SUTONA-PRATTA.

LONDON, 14. septembra. Reuter poročča, da je včeraj v Chebu neki češki častnik streljal na avto člana Runcimanove misije, majorja Sutona-Pratta. Incident je bil nasledek pomote in je bil srečno poravnat.

VOLITVE NA POLJSKEM.

VARŠAVA, 14. septembra. Poljska vlada je razpisala volitve v parlament za 6. november, volitve v senat pa za 13. november.

Drobne vesti

Aretirani cigani. V okolici Velenja se stalno potikajo ciganske družine in vlamljajo ter krađejo kot srake. Zdaj so orožniki aretirali tri cigane, ki so bili že vsi večkrat kaznovani zaradi tatvin. Osumljeni so, da so vlomili v noči od 24. na 25. maja v Zadrugo državnih uslužbencev v Skalah in pa da so med 1. in 2. septembrom ponoči obiskali trgovino Ivana Gruberja v Arnačah pri St. Ilju, kjer so odnesli precejšnje množine raznega manufakturnega blaga. Cigani seveda po stari navadi tatvin ne priznavajo, udajo se šele, ko jih material prisili k kapitulaciji.

Hitler operiran na želodcu. Včeraj se je moral v tukajšnji bolnišnici podvreči nevarni operaciji Adolf Hitler iz Slovenskih goric, ki boleha na želodcu.

Nesreča pri žaganju. Včeraj popoldne se je pri žaganju drv s cirkularno teško ponesrečil 54-letni žagarski mojster Leopold Krajnc iz Studencev. Med delom mu je cirkularka zgrabila desno roko in mu odtrgala kazalec, ostale prste pa hudo razmesarila. Ponesrečenca so takoj prepeljali v bolnišnico.

Vremenska napoved. V četrtek večernoma še lepo in toplo vreme. Na zapadu se polagoma začinjajo zbirati mase gorskih dolinah jutranja megla.

Zenska vprašanja**Ženski pokret**

Za širšo javnost pomeni žensko gibanje še vedno nekaj zasmeha vrednega, malo pa je tudi intelektualce, ki bi ne-naslavljalni na račun tega vprašanja prav pikrih opazk. Ne le starejša generacija, ki ji moramo priznati, da se težje prilagodi »novotarijam«, ampak tudi mladina ni vedno navdušena za svoje tovarišice »feministke« in obračunava z njimi na pravi način tovariški način.

Zakaj je sploh prišlo do t. zv. ženskega gibanja? Ko je oblika meščanskega gospodarstva izpodrinila fevdalizem, tvornice in stroji pa statve in vretena, so odvezli ženi po eni strani del njenega gospodinjanskega dela, po drugi pa pognali revno delavčevno ženo in hčer na delo v tovarne. Nizke mezde so onemogočale moškimi poroko in ustanovitev družine, žene pa gnale v prostitucijo, ali pa jih obsodile na žalosno usodo starih devic, ki so bile v breme družini vse svoje življenje.

Niti prihod demokracije ni enako obravnaval vprašanje žene in moža. V Franciji je zakon od 9. sept. 1848 uredil vprašanje delovnega časa za delavce, bilo pa je treba čakati do 13. maja l. 1893, ko je bil končno urejen delavni čas tudi za otroke, mladoletna dekleta in žene. S pravico so žene ugibale, zakaj se jih zane-marja. Mislile so, da je vzrok v tem, ker nimajo volilne pravice. Ali ni logično, da so tedaj žene začele z vso vmeno zahtevati volilno pravico in sodelovanje pri državni upravi? In da bi bile dorastle takih političnih nalogi, še enakopravno izobrazbo?

Kot pri vsakem novem gibanju, je bilo seveda tudi v tem prefiravanju in eks-tremnosti. Pozabiti pa ne smemo nikoli, da niti ena velikih voditeljic tega gibanja ni zatajila svojo ženskost. Povsod znana, kot strašilo feminizma prikazovana ga. Emmeline Pankhurst je živela v srečnem zakonu in v svojem 43 letu postala mati. Ob tej priliki je pisala odprto pismo svojim sodelavkam, v katerem je med drugim povedala: »Sedaj je moje delo na področju borbe za enakopravnost žene kot državljanke dobojevanje. Z veseljem se umikam v mirno življenje soproge in matere, ki si je tako dolgo želela otroka in ji njeno delo in naloge niso prej tega dovolile. In vendar javno mnenje še danes dela tej ženi ogromno krivico, ko jo postavlja v enako vrsto z Mesalino in Kantipo.

Žene so le počasi osvajale službena mesta. Bodimo pravični in priznajmo, ali ni očitno izkoriščanje žene kot šibkejšee v dejstvu, da ji je bilo težko tvorniško 13-14 urno delo v nezdravih prostorih takoj dostopno, da so jo zadnje zaščitili pred brutalnim izkoriščanjem, dočim se jo od lažjih, manj napornih služb in odgovornejših mest še danes sistematično izključuje?

Šele svetovna vojna in pomanjkanje moških sil je dala ženi priliko, pokazati svoje možnosti. Po vojni so žene prav tako izkazale dragocene usluge svojim državam in jih ni nihče izrival iz služb. Ko pa je l. 1932. zajela svet kriza, tedaj so se spomnili, da je ženi mesto le v družini in njena edina naloga materinstvo. Niso pa postavili vprašanja, ali se more ta žena posvetiti le družini, ali se lahko odpoje svojemu zaslužku, ali mladi možje lahko sklepajo zakon in ustanavljajo družine le s svojo plačo, ali starši zmorojo do svoje smrti vzdrževati neporočene hčeri in kdo jih bo vzdrževal po tem? Sicer danes je že vsem jasno, da se vprašanje brezposelnosti ne da rešiti z izključitvijo žene iz poklica, ne glede na to, da nekatere obrti sploh ne morejo delati brez ženskih moči. Totalitarne države so to dejstvo za vselej potrdile, ker so ženo izločile iz javnih poklicev, vprašanja brezposelnosti pa niso rešile.

Vidimo torej, da se je zadnje čase žensko vprašanje obravnavalo le na ekonomski bazi. S tega vidika so nekateri novi gospodarski sistemi dali ženam vso pravico do dela in položaja. Vendar ne gre le za vprašanje kruha; gre za nekaj večjega, za vprašanje etike, za vprašanje morale, ki sta danes razrahljani in omajani.

Ali je naključje ali nekaj več, da se je danes socialna medicina in sociologija zavzela v toliki meri za ženo? Predstav-

Novice**Vsak peti dojenček umre**

PORAZNE ZDRAVSTVENE RAZMERE V HALOZAH. — VSAKA ČETRTA DRUŽINA OKUŽENA S TUBERKULOZO. — PRED OTVORITVIJO ZDRAVSTVENEGA DOMA NA PTUJSKI GORI

Brezdvomno niso nikjer tako slabe zdravstvene razmere v Sloveniji ko v Halozah. Vzroki tiče v nezdravih gospodarskih in higienskih prilikah in v nepoučenosti. Kriza upropašča Haloze tudi v zdravstvenem pogledu v mnogo večji meri ko njene sosedne pokrajine. Zanimiva je statistika, ki jo je sestavil po 10-letnem požrtvovalnem delu dr. M. Peče, zdravnik na Ptujski gori. Že samo izvleček iz te statistike, ki se nanaša na haloške kraje in kraje ob njenih obronkih, t. j. Ptujsko goro, Majšperg, Sv. Lovrenc in Cirkovce, nam kaže porazne zdravstvene prilike v Halozah. Do enega leta starih živorojenih dojenčkov je umrlo v letih od 1927—1937 povprečno:

Od 100 na Ptujski gori 21,4 odst.; od 100 v Majšpergu 21,20 odst.; od 100 pri Sv. Lovrencu 21,10 odst.; od 100 v Cirkovcih 20,85 odst.; od 100 v ptujskem okraju 16,40 odst.; od 100 v dravski banovini 12 odst.

Potemtakem umre v haloških predelih vsak peti dojenček, v ptujskem okraju vsak sedmi in v drav. banovini vsak o smi.

Da je umrljivost v Halozah tako velika, je več vzrokov: Ilovati in laporni koščki haloških bregov ne morejo preživljati veččlanskih kočarskih družin, zato si iščejo očetje zaslužka v tujini, med tem ko ostajajo doma noseče matere, preobložene z delom. Kljub vsemu vsakdanjemu garanju trpe pomanjkanje. Večina Haloz nima svojega zdravnika, zato porodničnice pogrešajo porodnih

pomoči; iz tega tudi sledi, da je otroška nega slaba in zaostala.

Tudi tuberkuloza je po Halozah zelo razširjena. Povprečno je bilo na tuberkulozi okuženih šolarjev v letih od 1927 do 1937:

Od 100 na Ptujski gori 21 odst.; od 100 v Majšpergu 31 odst.; od 100 v Narapljah 56 odst.; od 100 pri Sv. Lovrencu 51 odst.

Vsaka šesta rodbina je okužena s tuberkulozo. Vzroki, da se jetika tako razširja v Halozah, so slični: velika higien-ska zaostalost, nepoučenost, socialne prilike in alkoholizem.

Zdravstveni dom, ki se sedaj gradi na Ptujski gori, pomeni za haloške predele veliko pridobitev. Zdravstveni dom bo obsegal: ambulanto, posvetovalnico za matere in dojenčke, šolsko polikliniko in posvetovalnico na jetične. Žal, da še zaenkrat dom ne bo imel javnega kopališča. Za zdravstveni dom prispevajo Higien-ski zavod in občine same. Kmečka posojilnica na Ptujski gori pa je pomagala s tem, da je pustila svoje posloplje za zdravstveni dom. Otvoritev zdravstvenega doma bo 1. novembra. S tem bodo Haložani dobili svojo prepotrebno ustanovo, ki jim bo dajala nasvete za zdravljenje, kakor tudi prirejala higien-ska predavanja itd. Da dobi Ptujska gora svoj zdravstveni dom, pripada največ zaslug g. dr. Pečetu Milku, ki je s svojim neumornim proučevanjem zdravstvenih razmer v Halozah dokazal mero-dajnim faktorjem nujno potrebo, da se zgradi na Ptujski gori zdravstveni dom.

Seja Osrednjega odbora Gasilske zajednice v Ljubljani

Včeraj je bila v Ljubljani seja Osrednjega odbora Gasilske zajednice, katere se je udeležil tudi g. Kramberger iz Maribora. Sklenili so, da bo drugo leto od 13. do 15. avgusta v Ljubljani jugoslovanski gasilski kongres, hkrati pa bo tudi kongres vse-slovanske gasilske Zveze. Sprejet je bil včeraj tudi sklep, da bo prihodnje leto v Ljubljani ustanovljena prva gasilska šola v Jugoslaviji. Gradnjo bodo že spomladi začeli. Tudi letos bo 8 gasilskih tečajev v Ljubljani, Celju in Mariboru. Ti tečaji so namenjeni strokovni izobrazbi poveljnikov podeželskih gasilskih čet.

Kdaj dobi Ptuj vodovod in kanalizacijo?

Ptujčani pogrešajo zdravo vodo. Studenci v mestu so redki, mnogokrat zmanjka vode, večkrat je treba popravil. Ptujska bolnišnica ima n. pr. dva studenca. Zadnje so skopali pred nekaj leti in je globok 30 metrov, toda še ne zadošča potrebam bolnišnice, ki je sklenila, da zgradi za svoje potrebe vodovod. Ptujske gospodinje se jeze na občino, ko morajo po vodo na drug konec ulice, če je njih studenec pokvarjen. Tam se gnetejo okrog studenca, potem pa vlačijo vodo domov. Nekatera večja poslopja so si že oskrbela svoj vodni rezervoar. Za vodovod, ki bi bil napeljan iz dravdske šole preko dravskega mostu v

niki teh ved zahtevajo glede na ženino fiziološko konstitucijo in biološko funkcijo zaščito in pomoč države. Ali niso vendarle znanstveniki dognali, da je izkoriščanje šibkejšega preseglja meje, kar se sedaj maščuje nad potomstvom, nad otroci, ki jih ta žena 9 mesecev nosi pod srcem in jim drugih 6 mesecev daje hrano iz lastnega telesa.

Zdi se nam, da je danes čas, da sem postavimo ležišče ženskega vprašanja. Vprašanje matere je za človeštvo bolj važno kot vprašanje žene; morda bo s to altruistično zahtevo žena lažje izvojevala svoje pravice. Drugo važno žensko vprašanje je delitev dela. Ta delitev se sčasoma sama pripravlja v kulturnih zapadnih državah, in lahko z optimizmom zremo čas, ko bodo žene izbirale poklic po last-

velik rezervoar za gradom in za razpeljavo je naračunano 2 milijona 900 tisoč din stroškov. Za kanalizacijo pa štiri in pol milijona dinarjev. Mestna občina je vložila že nešteto prošenj na državno in bansko upravo, toda obe sta opozorili občino, da je to le občinska zadeva. Občina je zaprosila za posojilo že Hipotekarno banko, Poštno hranilnico, Pokojniški zavod in druge. Dobila bi posojilo po 8 odst. obresti, toda to bi zvišalo občinske doklade za polovico in razen tega bi občina še komaj mogla plačevati obresti. V interesu vsega prebivalstva je, da občina ne odneha od akcije.

o. Dr. Maček gre na dopust. Čez par dni bo odšel dr. Maček na dopust, ki ga bo prebil v Rogaški Slatini.

o. Proslava 20-letnice Jugoslavije priredi v nedeljo 18. t. m. ob 14. uri Sokolsko društvo v Št. Ilju v Slov. goricah. Proslava je združena z javnim telovadnim nastopom.

o. Premestitev. Izr. univ. prof. dr. Fr. Mesesnel je premeščen iz Skoplja v Ljubljano za konservatorja v Narodnem muzeju.

o. Napredovali so meščanskošolski učitelji: v IV. položajno skupino II. stopnje upravitelj Janko Korže pri Sv. Lenartu, Fran Šegula na I. moški meščanski šoli v Mariboru, Fran Ferjančič na I. moški v Mariboru, Fran Hribnik v Šoštanj, Josip Korošec na I. moški v Mariboru, Antonija Fabijan na I. ženski v Mariboru, Marija Serajnik na I. ženski v Mariboru, Marija Lončarič v Celju, Ignac Mlačnik na

nih zmožnosti in naravni naklonjenosti, brez opazk o manjvrednem in neinicijativnem ženskem delu. Moramo priznati, veliko je danes le kruhobork, toda razmere so jih naredile, da so samo to; vemo, da je veliko njih, ki ne ljubijo dela, ampak jim je le za mesečno plačo, toda postale so take, ker so jim odvzeli vso inicijativnost in jih določili za del stroja, ki ga poganjajo.

Ne v pretiravani enakosti žene in moža, marveč v bioloških funkcijah spolov, ne v vprašanju, ali mož prekaša ženo, oziroma žena moža, marveč v pravilni delitvi dela, ki ga bo oplodila etika dela, dovolj nagrajenega, da bo skrb za vsakdanji kruh odpadla — to je osnova za sodobno žensko vprašanje.

Zlata Pirnat.

I. moški v Mariboru, Fran Cilenšek, upravitelj ženske v Celju, Ivan Černež, upravitelj moške v Celju, Josip Žagar v Ljutomeru, Jelena Lešnik na II. ženski v Mariboru, Irma Šuligoj, upraviteljica II. ženske v Mariboru, Alojz Kocmut v Ptuj, Regina Gobec na I. ženski v Mariboru, Ferdo Šentjurec v Ptuj, Marija Cilenšek v Ptuj in Ivan Baukart, upravitelj v Ljutomeru.

o. Učiteljske premestitve. Premeščeni so Zalar Marija iz Vedanovca (M. Sobota) v Markovce, Turko Alfons in Barica iz Štrigove (Ljutomer) v Goričane (preloški okraj), Miroslav Wenigerholz iz Središča (Ptuj) v Lipo (lendavski okr.), Madon Olga iz Trbovelj v Hlovo goro (Kočevje), Lušin Alojz iz Braslovč v Daljno toplo Rebno (Kočevje), Pečnik Ivan iz Radeč pri Zid. m. v Kosmarje (Slov. Konjice).

o. Društvo kmetskih fantov in deklet pri Sv. Urbanu pri Ptuj priredi v nedeljo tekmo koscev in kolesarsko dirko.

o. Kemični in strojni zavod ljubljanske univerze bodo v kratkem pričeli graditi. Licitacije oddaje del so že opravljene. Upati je, da bosta obe poslopji še pred zimo pod streho.

o. 18. oktobra — nova postaja v Gornji Radgoni. Gradbena dela na novi železniški postaji v Gornji Radgoni hitro napredujejo, saj je zaposlenih preko 60 delavcev. Postaja bo dograjena do 18. oktobra.

o. V Dražgočah na pobočju Jelovce je bil v nedeljo prosvetni dan v proslavo 30-letnice obstoja tamkajšnjega Prosvetnega društva.

o. Sumljiv »grški oficir« na Gorenjskem. Orožniki so prijeli Grka Nikolaja Lombropulosa, ki se je potikal po okolici Tržiča in se izdajal za bivšega grškega oficirja. Ker pa ima na vesti tudi nekaj tatvin, so emigranta dali pod ključ.

n. Absolventi kmetijske šole v Križevcih so te dni odpotovali na enomesečno ekskurzijo po Italiji, Švici in Franciji, kjer si bodo ogledali tamkajšnje napredno kmetijstvo.

n. Incident pri Varaždinu. V nedeljo so napadli člani »Hrv. seljačke zaštite«, ki so se vračali z zborovanja v Varaždin, avtomobil dveh zagrebških trgovcev s soproga. Posrečilo se jim je pobegniti do orožniške postaje. Orožnike, ki so odšli na mesto napada, je ista skupina tudi napadla. Nekaj napadalec je lažje ranjen v nogo, ostali pa so se razbežali. Kesneje je bilo aretiranih sedem oseb.

n. Ekskurzije v inozemstvo. Na povabilo Nemčije je odpotovalo tja 30 jugoslovanskih inženirjev, da bodo proučili konstrukcijo najnovejših avtomobilskih cest. — V Italijo pa je odpotovalo 130 jugoslovanskih železničarjev s svojimi družinami. Na poučnem potovanju, ki bo trajalo 15 dni, bodo obiskali tudi Francijo.

n. Ukradel 25 tisočakov in denar zapil. Zagrebškemu inženirju Derbranjiću Slavku je njegov uslužbenec Ibrahim Drljenic ukradel ročno blagajno s 25.000 dinarji ter se z avtomobilom odpeljal v Beograd. Tam je pričel zapravljati ukradeni denar po raznih lokalih ter gostil znanke. Iz Beograda je Ibrahim odpotoval v Skoplje, Kičevo, Bitolj in v Ohrid. Ko je zapravil že ves denar, je odpotoval v Sarajevo, kjer ga je policija prijela.

Maribor

Seja mariborskega občinskega sveta

OBSIREN NAČRT ZA REGULACIJO ULIC IN CEST. — NOVE AVTOBUSE DOBIMO, STARI GREDO PO DESE TIH LETIH V »ZASLUŽEN POKOJ«.

Sinoči je bila ob 18. uri pod vodstvom župana g. dr. Juvana peta redna seja mestnega sveta, ki se je udeležil tudi okrajni načelnik g. dr. Šiška. Seja je potekla v naglem tempu ter je bila zaključena že ob pol 19. uri. Po uvodnih formalnostih je g. župan predlagal podelitev podpore kasaškemu društvu v znesku 3000 din, kar je odbor soglasno sprejel. Sledila so nato poročila posameznih odsekov. Razprava o poročilih in predlogih prvega in drugega odseka je bila odložena v tajno sejo.

Za tretji, **gradbeni odsek**, je poročal ravnatelj g. Stabej. Kot smo že poročali, bo mariborska mestna občina preuredila dvorano v mariborskem gradu v slavnostno in reprezentativno dvorano, ki bo služila za razne konference in seje. V to svrhu bo opremljena s primernim pohištvo. Ureditev meje med mestom in občino Košaki, ki se vleče že precej časa, je bila predložena v posebnem predlogu banski upravi. Po tem predlogu bo priključen občini Košaki predel, na katerem je nekaj tekstilnih tovarn. S tem bo na ta način regulirano tudi vprašanje pobiranja davščin. Primerno se bo uredila tudi Delavska ulica, kjer je sedaj zaradi večnih zagat precejšnja nepreglednost. Na obeh koncih se bodo namestile orientacijske table.

NAČRT ZA UREDITEV CEST IN REGULACIJSKI FOND.

Za gospodarsko-finančni odsek je poročal ravnatelj g. Hrastelj. Odsek je izdelal obširen načrt za sistematično ureditev mariborskih ulic in cest, kar je eno najvažnejših vprašanj mariborske občine. Z vsakim letom promet bolj in bolj narašča, na vseh koncih in krajih se zato občuti nujna potreba, da se čim prej uredi mestno prometno vprašanje. Tozadevno je treba delo pripraviti s treh strani: formalne, tehnične in finančne. V to svrhu je odsek izdelal pravilnik o skladu za izvajanje regulacije v Mariboru. Doslej je imela občina v ta namen več skladov, ki se bodo poslej centralizirali. Tako bodo združeni cestni in kanalizacijski ter regulacijski sklad. Regulacijski sklad bo dotirala še občina iz rednih dohodkov, za kar pa bo predložen še poseben pravilnik. V nov sklad se bodo stekali dohodki od parcelacij, komasacij, gradbenih taks, denarnih kazni, razlastitev, prodaj mestnih nepremičnin, prodaj javnih posestev, iz

kuluka, najemnin javnih zemljišč, iz dela pri vzdrževanju mestnega cestnega in uličnega omrežja, pristojbin za priklop zasebnih kanalov in plačil za napravo in razširjenje hodnikov. Sklad bo nalagal svoje dohodke pri Mestni hranilnici. Ko bo potrjen gornji pravilnik bosta sestavljena tehnični in finančni načrt. Za izvedbo obsežnega tehničnega načrta bodo potrebna večja sredstva, ki jih bo mogoče kriti z najetjem posojila, redni regulacijski sklad pa bo služil zelo uspešno amortizacijska kvota. V tem smislu bo mestna občina pristopila k urejevanju najbolj perečega vprašanja. Mestni svet je tozadevni pravilnik soglasno sprejel.

Za ureditev kanalizacije v Pregljevi in Grajski ulici je mestni svet odobril 215 tisoč in 112.000 din. Tezenskemu tovarnarju Pinterju se dovoli odvod vode v mestni kanal. Odobrena je bila prodaja parcel pri državnem mostu Vzajemni zavarovalnici iz Ljubljane. Prav tako je bila odobrena prodaja gradbenih parcel na Rosenbergovem posestvu v Magdalenskem predmestju nekaterim interesentom.

ODOBRENE OBRTI.

Za peti, obrtni odsek, je poročal podžupan g. F. Žebot. Mestni svet je odobril naslednje obrti: Mariji Benoš za prevoz blaga z motornimi vozili, Pavli Crippa za bufet v Slovenski ulici, Mariji Drčar za ljudsko kuhinjo na Slomškovem trgu, Krsti Gojanoviču za gostilno v Stolni ulici, Matel Štefanu za bufet na Betnavski cesti, Mari Skutnik za bufet v Malški ulici, Hometer Elzi za gostišče na Aleksandrovi cesti in mestni občini za avtomehanično obrt za lastne potrebe.

NABAVA 4 NOVIH AVTOBUSOV.

Poročilo ravnatelja g. Stabeja za Mestno podjetja je veljalo predvsem vprašanju nabave 4 novih avtobusov znamke »Man«. Končno je treba rešiti tudi to vprašanje. Občina ima še 7 že okoli 10 let starih avtobusov, ki so prevozili že nad 600.000 km. Te bo treba poslati v »zaslužni pokoj« ter nabaviti nove. Ker je občina kupila spomladi nove avtobuse iz tekočih sredstev, je tako ostalo neizrabljeno odobreno posojilo, ki bi ga sedaj z nabavo 4 vozov realizirala. Občinski svet je nakup avtobusov odobril. O tem nakupu sta imela svoje pomisleke mestna svetnika gg. Kores in Šprager ter sta opozorila na vesti, da material, ki prihaja zadnji čas iz Nemčije, baje ni več tako dober in zanesljiv kot svojčas.

Mestna občina naj zato pri nakupu zahteva garancije, da bo material prav tako dober kot je bil pri dosedanjih avtobusih. Po odobritvi nakupa novih avtobusov je bila tajna seja.

IZ TAJNE SEJE.

V tajni seji je med drugimi personalnimi zadevami vladalo največje zanimanje za nastavitev šefa Mestnih podjetij. Med najresnejšimi kandidati za to mesto se je imenoval ravnatelj mariborske podružnice Zadrudne gospodarske banke g. Lekan. Načelno se je zadeva sicer na seji razpravljala, a je bila zaradi nekaterih formalnih okolnosti zaenkrat še preložena. — Veliko zanimanje pa je vladalo tudi za prošnjo za podelitev dovolila za kinematografsko obrt v Cafovi ulici 7, ki jo je vložil g. Valjak Gijuro. Njegova sedanja kino-koncesija bo namreč prenešana v nov kino v Grajski ulici. V bivšem Unionskem kinu pa je g. Valjak nameraval organizirati nekakšen ljudski kino, za katerega je potrebna nova koncesija. Prošnja za to koncesijo je pa bila odklonjena. Tako bo po preselitvi koncesije iz Cafove v Grajsko ulico nastalo vprašanje, kaj bo s sedanjo Unionsko kino dvorano.

Še o izzivalnem radiovanju

Na naš članek pod naslovom »Izzivalno radiovanje« nam je poslal upokojeni jugoslovanski podpolkovnik g. Pelcel-Štatalo Otakar naslednje pojasnilo:

»S svojo ženo poslušam radio že skozi šest let in to le redno pri zaprtem oknu. Z mišljenjem člankarja se popolnoma strinjam in predlagam, da se vsako uporabljanje radio-aparata pri odprtem oknu policijsko prepove. Kot stanovalec iz Puškinove ulice sem z ozirom in namenom omenjenega članka primoran dati javnosti kot upokojen jugoslovanski podpolkovnik svoje mnenje, kajti jaz se popolnoma strinjam s patriotskimi nameni člankarja.«

m. Nov grob. Preminul je upokojeni železničar Ivan Legiša. Pokojnik je bil član pevskega društva »Jadran« in splošno priljubljen družabnik. N. p. v m. Svojem iskreno sožalje.

m. Industrialec Löbl ne odhaja v Sarajevo. Naprošeni smo, da objavimo, da industrialec g. Vilko Löbl, ki je družabnik tovarne »Jugotekstil« v Mariboru, ni prodal svojega deleža in tudi ne namerava oditi v Sarajevo, kjer naj bi ustanovil lastno tovarniško podjetje.

m. Mariborski biljni klub odvarja letošnjo sezono v nedeljo. V to svrhu se klub pogaja z ljubljanskimi igralci, s katerimi bi igrali v nedeljo popoldne v kavarni »Jadran« zelo zanimivo tekmo, ker bi z ljubljancami gotovo prišel najboljši igralec dravske banovine g. mag. pharm. Eisenbart. Člani biljardnega kluba se sestanejo jutri ob 20. uri v klubskem lokalu.

vendarle nekaj dobrih strani. Pisana je pred vsem odkrito in le malo je avtorjev, ki bi s toliko dobre volje govorili o naših notranjih problemih (»srbstvo« pravoslavne cerkve, katoličanstvo, centralizem itd.) in že zaradi tega zasluži, da se vzame v roke. **Rr.**

Ptuj potrebuje stalno gledališče

Prejšnja leta sta prihajala v Ptuj gostovat gledališče iz Maribora in Ljubljane, lani pa je gledališko društvo nastavilo svojega režiserja, ki je pripravil za oder 6 stvari. Razen tega je bilo eno gostovanje ljubljanskega in eno mariborskega gledališča. Občinstvo je bilo z izbiro del zadovoljno, saj sta bili med njimi kar dve krstni predstavi in razen ene drame vse slovanske. Med igralci se so odlikovali gg. Eva Drobina, Špat Avgust, Dušan Drolc, Tugomir Tory i. dr. Za letos Gledališko društvo še nima določenega programa, pač pa več načrtov. G. režiser Borko je pri vokalnih in družtvo je v razgovorih z novim režiserjem. Če ta pogajanja ne bodo rodila uspeha, se bo društvo odločilo za gostovanja in bolj redko prirejanje ptujskih predstav. Vsekakor se bo pa potrudilo, da za svojo 25. letnico Ptujčanom čim več dá.

k. Stupica in Severjeva v Beogradu. Režiser inž. arh. Bojan Stupica in igralka

* **S „Putnikom“ na Dunaj!** Izlet z modernim avtokarom od 17. do 19. septembra za le Din 260—. Obisk jejesenskega veesejma! Prijave se sprejemajo do 15. t. m. pri »Putniku«, Maribor, Celje, Ptuj.

* **„Jadran“** prosi vse pevce, da se polnoštevilo udeležijo pogreba g. Legiše jutri ob 16:30 na Pobrežju.

* **Šolske knjige in potrebščine** kupujte pri Zlati Brišnik.

* **„Staribor“** ima izredni sestanek v četrtek, dne 15. septembra t. l. ob 20. uri v restavraciji Narodnega doma. Radi sklepa zadnjega sestanka se bodo obravnavala aktualna sodobna narodna vprašanja. Prosimo polnoštevilo udeležbe!

* **Sokol St. Ilj** priredi v nedeljo dne 18. sept. proslavo 20-letnice Jugoslavije z javnim telovadnim nastopom in priključenno veselico v Sokolskem domu in na letnem telovadišču. Sokoli in vojaška godba prispejo v St. Ilj z vlakom ob 10:20 uri (odhod iz Maribora ob 10. uri) in bo takoj po prihodu glavna poskušnja. Prihod ostalih gostov ob 13:20. uri (odhod iz Maribora ob 13. uri). Po prihodu vlaka bo povorka od kolodvora na telovadišče, kjer začne spored ob 14:30. uri. Zeleti bi bilo, da obišče našega najsevernejšega Sokola čim več Sokolov v kroju in mnogo občinstva, ki bo gostoljubno sprejeto v tem lepem kraju naših Slovenskih Goric. Zdravo in na svidenje v St. Ilju!

* **Gg. državni nameščenci**, zahtevajte nakaznice za šolske knjige v Nabavljalnici zadrugi za trdsko Z. Brišnik!

* **Še danes ne vedo** književni zgodovinarji, kdo je napisal Shakespearejeva dela. Vse kaže, da te uganke nikoli ne bodo rešili. Pač pa je znan slovenski prevajalec teh umetnin, ki ni nihče drugi, kakor naš Župančič. Poslovenil je že najglavnejša Shakespearejeva dela, kakor sen kresne noči (vez. 20 din), Macbeth (vez. 20 din), Othello (vez. 26 din). Kar hočete (vez. 34 din), Zimska pravljica (vez. 48 din), Ukročena trmoglavka (vez. 46 din), Komedija zmešnjav (vez. 38 din), Hamleta (vez. 60 din) in druga. Zahtevajte jih v prvi knjigarni, saj je slovenski verz dosegel v teh prevodih višek svoje popolnosti. Kdor naroči vseh 6 zvezkov, dobi pri založnici teh del — knjigarni Tiskovne zadruge v Ljubljani, Šelenburgova ulica 3 in v Mariboru, Aleksandrova cesta 13 — znižano ceno 240 din, ki jo lahko plačuje tudi v 12 mesečnih obrokih.

Kino

Union kino. Prvič v Mariboru »Sestra Marija, prekrasni vefilm. Camilla Horn, Pavel Javor.

Grajski kino. Samo do vključno petka »Kirchfeldski župnik«. V glavni vlogi Hans Jaray. — Pride »Moj sin je mlinstar«.

Kultura

En narod ali dva?

Dr. Milan Petrović, profesor iz Novega Sada, je izdal knjigo pod naslovom »Naša nacionalni paradoks: jedan ili dva naroda?« (Jovanović i Bogdanov, Novi Sad).

V nizu del poklicanih in še več nepoklicanih javnih delavcev, politikov in ljudi, ki se pač radi bavijo s takimi vprašanji, je dr. Petrovićeva knjiga samo nov poizkus pogreti stare politične parole, ki smo jih zadnjih 10 let že veliko slišali, ki pa imajo vse isto napako: so čista politična ugibanja in nimajo z znanostjo nobenega posla. Dr. Petrović je, namesto da bi vzel v roke sociološka dela, ki govore o narodnostnih vprašanjih, izbral rajši lažjo pot in na temelju obrabljanih političnih fraz prišel do prepričanja, da so Srbi in Hrvati en narod in ne dva. K sreči je nas Slovence takoj izvzel in nas pri razpravljanju tega problema sploh ni upošteval. Dr. Petrovićeva knjiga predstavlja samo nov poizkus zanesti v še vedno nezadostno pojasnjen labirint narodnostnih vprašanj novo zmedo. Avtor pri raziskovanju elementov, po katerih se določa, kateremu narodu lahko nekoga prištevamo, ni upošteval edino pra-

vilne znanstvene poti — studiranja treh teorij: francoske, italijanske in ako treba tudi nemške. Ker če bi jih upošteval, bi tudi kot »rasist« z nemško teorijo ne prišel do tega zaključka: ker še ni znanstveno dognano, ali so Srbi in Hrvati istega rasnega sestaja. Nadalje bi po francoki teoriji prav lahko opazil, da se danes Srbi jasno zavedajo, da so Srbi, in Hrvati prav tako Hrvati. Če tega ni opazil kot teoretik, bi moral vsaj kot praktičen politik, ki vidi v vsakdanjem življenju, kaj narod hoče in česa narod noče. Italijanska teorija pa prinaša toliko elementov, ki jasno postavljajo mejo, da se o njih ne izplača niti govoriti.

Za znanstvenike je jasno, da tvorijo danes Hrvati in Srbi dva naroda. Za sociologe je tudi jasno, da jugoslovanske nacije še ni. Če se bo kdaj amalgamirala po zgledu drugih velikih nacij, je to politična pesem bodočnosti. Dani so vsi pogoji.

Dr. Petrović pa v svoji knjigi ni ušel niti najnavadnejšim napakam, ki jih danes že politiki ne delajo več: za njega je centralizem antiteza federalizmu. Navzlic bistvenim napakam ima knjiga

Sava Severjeva, ki sta bila pred štirinajstimi leti angažirana pri nas v Mariboru, nato pa tri leta v Ljubljani, sta sprejela sedaj angažman v beograjski dramli. Stupica pripravlja kot svojo prvo režijo Bulgar-kova »Molièreja«.

k »Smrt majke Jugovića« v italijansko-ni. Znana drama Ive Vojnovića, »Smrt majke Jugovića«, je bila že prej prevedena v italijansko, toda brez četrtega dejanja, ki ga je pisatelj napisal šele pozneje. Sedaj je prevedel Grga Bogić tudi še to dejanje in ga izdal v Beogradu pod naslovom »La morte della Madre de Jugovića. Canto quarto, consacrato all' esercito serbo vendicatore.

k. Osiješko gledališče v pretekli sezoni. Osiješko gledališče je vprizorilo v lanski sezoni 251 predstav, in sicer 146 dramskih, 62 operetnih in 14 opernih. V dramli je bilo 20 premier, od teh 4 domačih avtorjev; v operi sta bili 2 (tujih avtorjev), v opereti pa 4 premiere, od teh 1 domača. Dohodek vseh predstav skupaj je znašal 707.018 din. Materialni izdatki so znašali 893.000 din, izdatki za gaže 814.000, honorarji od predstav pa 313.000 din. Gledališče je imelo 6 režiserjev in 3 dirigente. Med režiserji sta bila tudi v Mariboru znana Hinko Tomasič in Gjuka Truhovič. V novi sezoni bo 24 dramskih, 5 operetnih in troje opernih premier.

Sport

Še o gorskih dirkah

Včeraj smo prinesli rezultate gorskih motornih tekem na Pohorje, ki pa niso bili vsi pravilni. Zato jih tudi danes popravljamo. Najboljši čas dneva je dosegel Millenkowitsch iz Gradca s 4.33¹/₅. Najboljši jugoslovanski čas je dosegel Zagrebčan Penezic (4.43¹/₅). Največ točk je dosegel Zagrebčan dr. Hribar (BMW). V kategoriji turnih strojev je najboljši čas dosegel ppor. Glebov (ADP) s 5.10 iz Maribora. V kategoriji dirkalnih strojev 1000 ccm je bil prvi Cihlar (Ljubljana) na Zündapp 4.46¹/₅, drugi je bil Cenca na Nortonu, tretji dr. Joschenack na Nortonu, tretji dr. Hribar iz Zagreba na BMW. V dirki za prvenstvo MSKP je postal prvak ppor. Glebov na stroju ADP v času 5.16¹/₅, drugi je Zenz na Puchu v času 5.23¹/₅, tretji Nass na Nortonu v 5.42¹/₅. Zvečer je v hotelu Mariborski dvor bila razdelitev nagrad. Dirka, ki se je vršila pod pokroviteljstvom g. gen. Stanolovića, ki je na dirki zastopal polk. g. Radovanić, je prav lepo uspeal. Naši vozači so dosegli z obzirom na ogromno konkurenco inozemcev zelo lepe uspehe.

Akcija za ustanovitev druge lige pred polomom?

Slavija (O), »Vojvodina« in »Bačka« so nameravali ustanoviti drugo ligo, v kateri bi med drugimi sodelovala tudi 1-2 kluba iz mariborskega I. razreda. Po pravilniku J. S. S-a je treba vložiti predlog za ustanovitev na glavno skupščino saveza ter je za to treba 320 glasov, t. j. polnomoči klubov. Doslej so jih zbrali le 260, imajo pa še čas najdalje do 15. decembra.

Ali bo Slavija obdržala srednjeevropski pokal?

Po tekmi »Ferencvaros«—»Slavija« so Madžari ugotovili, da Slavijaš Nazir ni imel prava nastopa, ker mu ni je predsednik komiteja dovolil igranje, če prav je bil kaznovan. Takšno dovoljenje lahko izda samo pristojna instanca. Imenovani igralec pa si je s svojo odlično igro v toliki meri osvojil madžarsko publiko, da radi tega »Ferencvaros« baje ne namerava protestirati.

Sah

Turnir v Plymouthu

5. Po V. kolu turnirja v Plymouthu vodi sir Thomas s 5 točkami pred dr. Aljehinom (4 in pol) in Milner-Barryjem (3). Svetovni prvak je v enostavni igri premagal Mallisona, sir Thomas Brucea, Milner-Barry Lista. Ga. Menčik-Stevenson in Wheatcroft sta remizirala. 6. V šestem kolu turnirja v Plymouthu je dr. Aljehin dosegel sira Thomasa, oba-

Gospodarstvo

Napravite konec davčni neenakosti

Pod tem naslovom priobčuje zadnji »Trgovski list« uvodnik, v katerem zahteva, da se napravi konec davčni neenakosti v državi, ki izpodkopuje tudi gospodarske fundamente Slovenije. »Trgovski list« opozarja na katastrofalne posledice, ki morejo nastati za Slovenijo, če bi se nadaljevalo preseljevanje industrije in delniških družb iz Slovenije v Beograd. Glavni vzrok tega vidi omenjeni list v davčni neenakosti, ki vlada v državi ter piše:

»Ta se ne kaže le v tem, da vlada v Sloveniji tako rigorozna davčna praksa, kakor nikjer v državi in da zaradi nje plačuje Slovenija procentualno mnogo več državnih davkov ko druge pokrajine, temveč se kaže posebno drastično v samoupravnih davščinah. Druge banovine namreč prejemajo velike državne dotacije, Slovenija pa je skoraj brez njih. To se posebno jasno vidi pri razdelitvi dohodkov iz fonda prometnega davka in iz fonda banovinskih trošarin na posamezne banovine. Slovenija dobi teh dohodkov le 7 odst. vseh svojih proračunskih izdatkov, savska 9.5 odst., donavska 14 odst., vardarska 31.5 odst., moravska 36.5 odst., drinska 38 odst. primorska 45 odst., zetska 50 odst. in vrhavska celo 61 odstotkov vseh svojih iz-

datkov. Naravno je, da zaradi tako visoke dotacije ni treba favoriziranim banovinam nalagati na davkoplačevalce tako visokih doklad, kakor pa morajo to storiti nefavorizirane, zlasti pa najbolj prikrajšana dravska banovina. Še posebej na konju pa so davkoplačevalci v Beogradu, ki sploh ne plačujejo nobenih banovinskih doklad.

Jasno je, da imajo vsa podjetja, ki so v Beogradu, zaradi te davčne prednosti mnogo lažje stališče ko podjetja v Sloveniji. Zato je tudi naravno, če vsa podjetja silijo v Beograd, ker so s tem znatno znižala svoje davčne obveznosti. Tako je Slovenija zaradi te krivične razdelitve dohodkov iz fonda prometnega davka in fonda banovinskih trošarin udarjena kar dvakrat: 1. dobi zaradi te krivice manj dohodkov in mora zato sama plačevati višje davke, 2. pa še izgublja industrijo, ki se zaradi tako nastale davčne preobremenjenosti Slovenije seli v davčno manj obremenjene kraje.

Tej dvakratni krivici, ki jo trpi Slovenija, je treba napraviti konec.« Pridružujemo se tej upravičeni zahtevi tudi mi ter zahtevamo, da se odpravi davčna neenakost, ki ni v skladu z absolutno pravičnostjo do vseh pokrajin in do vseh državljanov.

Pred izboljšanjem lesne kupčije

Te dni je v Bruslju zasedal odbor mednarodne lesne organizacije, v kateri je poleg Rusije, Finske, Švedske, Poljske, Letonije, CSR in Romunije članica tudi naša država. Odbor je sklenil, da bo še nadalje znižal izvozne kvote za posamezne države, da se na ta način nekoliko popravi položaj na tržišču lesa. Kljub znižanju izvozne kvote je pričakovati, da se bo položaj izboljšal, saj je skoraj povsod nastopila živahnejša gradbena delavnost. V koliko bodo ti sklepi ugodno vplivali na našem trgu, se sedaj še ne da predvidevati.

Cene hmelja rastejo

Za le c. 14. septembra. Z vsakim dnem se kupčija ugodnejše razvija. Povpraševanje po blagu je čedalje bolj živahno, iščejo se vse vrste blaga, zlasti pa prvovrstno blago lepe barve. Cene so sedaj zelo trdne ter imajo tendenco porasta. Plačuje se od 23 do 27 din za kg. Iz prve roke je bilo doslej prodanega že precej blaga. Računa se, da je doslej šlo v

dva vodita s 5¹/₂ točkami. Svetovni prvak je gladko premagal Wheatcrofta, dočim je sir Thomas imel velike težave z go. Menčik-Stevenson, ki je navzlic materialni premoči dosegla le remis. Tretji je Milner-Barry s 3¹/₂ točkami.

promet že več ko pol letošnjega pridelka.

Hmeljska kupčija v CSR pa je ostala nekoliko bolj mlačna, tudi cene, ki smo jih navedli v našem sobotnem poročilu, so neizpremenjene.

Za izboljšanje tujskega prometa

V Rogaški Slatini je bila anketa tujskoprometnih zvez iz Ljubljane in Maribora. Referenti so poudarjali, da obe zvezi harmonično sodelujeta. V Sloveniji se še vedno pogreša pravilnik k uredbi o tujskem prometu iz l. 1936, zaradi česar so nastali razni nedostatki v organizaciji tuj. prometa. Velika težava je tudi v tem, ker regulacijski načrti naših mest in tujskoprometnih postojank pri banki upravi še niso odobreni. Gradbeni odbori naj bi šli bolj na roko tistim, ki želijo graditi nove hiše ter tujskoprometne in gostinske postojanke. Tudi za zimovališča je pri nas še premalo poskrbljeno. Dovoze poti k tujskoprom. postojankam so slabe. Opaža se pa veliko gibanje za zgraditev novih hotelov. Treba bo tudi poskrbeti za naraščaj tujskoprometnega uradništva. — V debati, ki so vanjo posegli skoraj vsi člani banskega turističnega sveta, so poudarjali tudi potrebo po ustanovitvi posvetovalnice za izdelavo načrtov tujskoprometnih in gostinskih zgradb pri gradbenem oddelku banske uprave.

Breztrošarinski sladkor za slajenje mošta

Ministrski svet je na predlog finančnega ministra predpisal uredbo, po kateri se sladkor za sladitev vinskega mošta oprošča državne trošarine. Po tej uredbi se odobrava za sladitev vinskega mošta v letu 1938 nabavka sladkorja brez državne, banovinske in občinske trošarine iz državnih sladkornih tovarn, in sicer največ 4 kg na vsakih 100 litrov vinskega mošta. Potrdilo za nabavo sladkorja bodo izdajale pristojne finančne direkcije pod pogojem, da kmetijski referent potrdi na lastno odgovornost, da grozdje v dotičnem kraju ni moglo dovolj dozoreti zaradi izredno slabih vremenskih razmer ali da je bilo zaradi elementarne škode prezgodaj obrano. Finančne direkcije bodo dostavljale zaradi tega vsako prošnjo prej na ministrstvo in šele na zahtevo tega se bodo izdajala dovoljenja.

g. Poostrena kontrola za izvoz svinj. Čsl. kmetijsko ministrstvo je poostriilo kontrolo za uvoz naših svinj. Posebna uvozna dovoljenja bodo dobile le one pošiljke, ki bodo mogle izkazati, da izvirajo iz povsem zdravih krajev ter da so bile natovorjene najmanj 8 km od kraja, ki je okužen s slinavko.

g. Licitacija za cestna dela Maribor—Pesnica, ki prvič ni uspela, bo spet dne 12. oktobra pod enakimi pogoji kot prvič. Podobno velja tudi za nekatere druge licitacije, ki iz prav istega vzroka niso uspeli ter se bodo ponovile. Zanimivo je, da se kljub prvemu neuspehu pogoji prav nič ne izpreminjajo.

g. Jugoslovansko-madžarski gospodarski odbor se bo koncem tega meseca sestal k zasedanju, na katerem bo proučeval možnosti povečanja medsebojnih trgovinskih odnošajev.

g. Konferenca gospodarskih zbornic je pričela zasedati v Beogradu. Na dnevnem redu je več važnih vprašanj, med drugim tudi sprememba dotacij banovinam in banovinskega fonda prometnega davka. Znano je, da je bila pri teh dotacijah po dosedanjem načinu podeljevanja dotacij najbolj prizadeta ravno Slovenija.

g. O potrebi kodifikacije delovnega prava objavlja pomočnik ravnatelja Pokojninskega zavoda dr. Janko Kostl »Organizatorju« daljši članek, v katerem razpravlja o našem socialno-zavarovalnem pravu.

g. Sejmi 15. septembra: Polšnik, Turušče, Pleterje in Trbovlje.

g. Velika ležišča boksita v okolici Mostara je kupila znana švicarska industrija Aluminium Neuhausen d. d., ki bo pričela v kratkem s kopanjem rude.

g. Mednarodni statistični kongres je pričel včeraj v Pragi. Našo državo zastopa načelnik obče državne statistike dr. Rudolf Andrejka.

KRALJICA MARIJA ROMUNSKA:

Zgodba mojega življenja

Previdno in radovedno sem se ozrla naokoli: kaj cutijo drugi? Tisti, ki so tu doma, katerih last je vse to? In med tem ko sem boječe spraševala te obraze, sem zdrknula čisto iz svečanosti prostora v družbo pobožnih vernikov. Ali bi mogel kateri vzvišeni obok kriti pod seboj še bolj vzvišeno družbo? Ponosni, stasiti moški in krasne ženske! Ali je sploh še kje na svetu bolj sijajna država? In kje na vsem svetu bi še mogli videti tako dragoceno drago kamenje?

Na častnem prostoru sta stala stric Saša in teta Minnie, tedaj car in carica. Njuni zlati oblačili sta bili čisto posuti s srebrnimi vezeninmi; tiari s ko očl debelimi safirji sta krasili njuni glavi, biserni in demantni nizi so jim viseli od vratu čez prsa do pasu. Medtem pa, ko so vlike kneginje nosile vse rdeči trak reda sv. Katarine, je krasil carico edino med vsemi vzvišenimi ženskami modri trak reda sv. Andreja.

Tik za carico je stala teta Miechen. Bolj pisan kor sončni zahod je bil njen z zlatom vezeni oranžnobarvni plašč. Vsako njeno krettno je spremljalo leskanje biserov njenega diadema. Teta Miechen ni imela klasičnih črt, za to ni bila dovolj vitka, znala pa se je oblačiti tako kakor nobena druga; njena ramena so bila lepo oblikovana in bela kakor alabaster, in v svoji eleganci je vse prekašala Zraven nje je stala moja mati. Zdelo se mi je, da je v tej družbi vse bolj doma kakor pa v Londonu ali v Windsorju. Imela je na sebi obleko temne sviščeve barve, obrobljeno s kožuho-

22 vino. Rubini, ki jih je nosila, so bili podobni velikim kapljam krvi. Teta Ela, lepa kakor angel, je bila oblečena v roznato in srebrno oblačilo in njena glava je bila okrašena z briljanti.

Zraven so bili še strici, tete, bratrance in sestrične vseh starosti, tudi mala dekleta in fantje mojih let, toda njihovi obrazi mi niso ostali tako v spominu, kakor oni njihovih staršev.

Med starejšimi sem posebno opazila teto Zani, po vsej zunanosti mogočno prikazen. Stala je kakor kip preteklih velikih časov. Bila je mati grške kraljice Olge. Nosila je čisto srebrno obleko in se držala zelo dostojanstveno. Stala je vzravnana z dvignjeno glavo in ni z ničemer izdajala svoje starosti. Imela je na sebi več biserov kakor druge. Z vsem je izdajala samozavest pomembne žene in bila je med mlajšimi kakor spoštovana prednica.

Kakor ženske, so bili v svojih uniformah in krojih razkošni tudi moški. In kako veliki so bili vsi ti moji strici in uci! Komaj sem si upala pogledati do njihovih navzgor. In kako lepi so bili nekateri! Seveda je bilo v tej družbi tudi nekaj manj simpatičnih obrazov, toda ti so bili le kakor senca, ob kateri postaja svetloba še bolj vidna. Na vseh teh obrazih je pa žarela resnična pobožnost in zamaknenost. Ponižno so sklanjali svoje glave pred vladarjem nad vladarji.

Pred oltarnimi vrati so bile zaveses razpotegnene narazen. Prišla je družba duhovnikov, starih in mladih, drugega za drugim po stopnicah navzdol. Njihovi lasje, temni ali svetli ali sivi, so bili dolgi in nenavadno bleščeči. Enako njihove brade. Bili so čisto v skladu z razkošjem vse ostale podobe. Njihova zlata in srebrna oblačila so bila izvezena s pisanimi vzorci in

okrašena z dragim kamenjem, ki se je lesketalo tudi na križih, ki so jim viseli na prsih. Moj pogled je ujel maminega. Nasmehnila se mi je in zašepetala nekaj, kakor da me opominja k potrpežljivosti, opominja mene, malo protestantinja, da je ne bi kompromitirala. Sklonila sem glavo in se križala z drugimi. Mama je bila tam doma, spadala je v tisto družbo, njena duša je bila del velike ruske duše, tudi ona je bila Rusinja.

Lepa noč, nepozabna noč, čudovita noč na otoku mladosti! Bil je caričin god. Godu so posvečali v Rusiji nenavadno veliko pažnjo. Princesa Dagmar Danska je sprejela pri prestopu iz protestantske v pravoslavno vero ime Marija. Dan njenega godu je bil sredi poletja, zato so se glavne slovesnosti lahko izvršile na prostem. Ne spominjam se dobro več vsega poteka tega slavnostnega praznovanja njenega godu, kajti pravičnejše scene tiste noči po godovnem dnevu so že takrat zabrisale v meni vse druge vtise. Zato naj omenim le, da je bila čez dan v cerkvi velika služba božja, kakršno sem pravkar opisala, sledila pa je velika vojaška parada. Šele večer je prinesel najčudovitejše.

Široki, v versajskem slogu urejeni pajoščadni vrtovi velikega Peterhova so bili slavnostno razsvetljeni, vsi vodometi in vsa jezera so se lesketala v najboljši pisani luči, na enem izmed otokov je pa bil urejen prostor za balet. Dogodke tiste noči sem doživela v neki srečni omotičnosti, ki mi jo je ustvarjala že zaveš, da sem smela bedeti do ure, ko bi bila morala sicer že davno spati. Vse tisto, kar sem tedaj videla in doživela, pa je bilo tudi sicer tako čudovito, da sedaj res ne vem več, ali je sploh bilo resnica ali pa samo sen.

(Se nadaljuje.)

Zanimivosti

Ali bi bilo dovolj nafte v novi svetovni vojni?

Razen Nizozemske, Švedske, Norveške, baltičkih držav in še nekoliko drugih držav, ki bi ostale v novem vojnem konfliktu najbrže nevtralne, je v Evropi še 12 večjih držav, ki bi se vsekakor zapletle v novo vojno vihar. Te zadnje države uvozijo vsako leto okoli 27.000.000 ton nafte in različnih njenih derivatov. Ali to uvozijo samo v mirnem času, v vojnem času bi morale uvoziti iz tujine najmanj 60—70 milijonov ton nafte in njenih derivatov. Danes je že suhozemska vojska zelo motorizirana (ena sama nemška blindirana divizija ima do 1800 vozov, motorizirana divizija do 2200 in navadna pešadijska divizija preko 1800

vozov), kje pa sta še letalstvo in vojna mornarica? Nadalje je treba všteti potrebe transporta in še mnoge druge eventualnosti. Če bi se pa evropski konflikt vmešali Japonska in Združene države, bi se porabilo še za najmanj 30 milijonov ton nafte.

Zaradi vsega tega bi bile rezerve kmalu izčrpane, a tudi nevtralne države ne bi mogle zadovoljiti vojskujočih držav. Zato države, ki pričakujejo, da bodo zapletene v prihodnji evropski konflikt, izboljšujejo dviganje nafte iz svojih petrolejskih polj in v onih nevtralnih državah, ki jim bodo v slučaju spopada dobavljale nafto.

RASNA TEORIJA TUDI ŽE MED CIGANI

Za ciganski prestol se borita trenutno cigana T. Januš I. in neki Dombrovski. Tega pa so nedavno cigani izločili iz konkurence, kajti mož sedi v temnici, ker je osumljen mnogoženstva. Ima baje 24 žena v raznih državah, s katerimi se je oženil pod različnimi imeni, ki jih je prav pogosto menjaval. Razen tega pa Dombrovski, kakor trdijo pristaši in volilci kralja Januša I., ni povsem čistokrven cigan. Njegova babica je bila baje Romunka, tako da je njegovo ciganstvo približno le 75-procentno. Kakor je torej videti, so tudi cigani že začeli skrbeti za čistost svoje rase.

VESEL SAMOMOR

V neki gostilni blizu Trutnova na Češko-slovaškem se je nastanila neznana mlada žena, ki je nameravala napraviti samomor. V svoji sobi je napisala kopico poslovnih pisem, potem pa se je lotila »dela«. Zgrabila je steklenico s temno-rjavo tekočino in prepričana, da golta lizo, je spila mladenka pol litra ruma. »Samomorilka« je nato zapadla v globok sen, iz katerega se je živa prebudila šele drugi dan.

LJUDJE »POGUMNIH DEJANJ«

V Parizu so nedavno ustanovili klub popotnikov-raziskovalcev, čigar člani so možje in žene, ki so zadnja leta polnili prve strani francoskih listov s poročili o svojih potovanjih in njih uspehih. Na občnem zboru so sklenili izdajati časopis

pod naslovom »Drzno dejanje«, ki naj poroča o raziskovalnih potovanjih članov kluba. V uvodnem članku I. številke pravijo, da svet še vedno ni ves raziskan in da je na svetovnem zemljevidu še vedno mnogo belih lis, ki dajejo pogumnim ljudem priliko za nadaljnje zaslužno delo. Sestanka so se udeležili razni znani proučevalci Sahare, Grönlandije, puščave Gobi in raziskovalka Tibeta Ella Maillardova. To je bila zanimiva družba resnih »pustolovcev«, ki so se nato spet razšli po svetu za novimi odkritji.

PROTIMUŠJI DAN NA JAPONSKEM

Na Japonskem prirejajo sleherno leto protimušji dan. Na ta dan je najvažnejša dolžnost vseh Tokijčanov, da pobijejo kolikor se le da mušje zalege. Ta dan je določil higienski oddelek zdravstvenega ministrstva, ki je prepričan, da prenašajo muhe največ nalezljivih bolezni. Statistika letošnjega protimušjega dne je

napravljena do podrobnosti. Letošnji lov je bil neobičajno dober. Uničili so za celih dvajset milijonov več muh kakor prejšnja leta. Na sam protimušji dan so pobili točno 74 milijonov 145.493 komadov mušje zalege. Vse te muhe bi napolnile štiri 100 litrske sode. Najbolj se je odrezal pri lovu neki ribič, ki je uničil sam 200.000 muh.

RIBE NISO NEME

Po izsledkih ravnatelja italijanskega živalskega vrta v Neaplju niso ribe niti neme niti gluhe. V vodi dajejo poseben ton, ki pa ga človeško uho ne more slišati, ker ni zato ustvarjeno. Pač pa zaznavajo njegove tresljaje razni zelo dovršeni akustični aparati. Zviševanje in zniževanje tega glasu pomaga ribam v medsebojnem sporazumevanju. Po spoznatkih omenjenega učenjaka je »najzgovornejša« riba, ki se imenuje »rouget« in živi v morju, največ v okolici Marseilleja.

× **Sovjeti sežigajo obmejne gozdove.** Nad Švedsko in Finsko opazujejo že dalje časa goste oblake dima, ki zamegljuje celo sonce. Zdaj pa javljajo, da so Rusi zažgali namenoma 25 kilometrov širok obmejni pas gozdov na meji med Rusijo in Estonijo. Prvič so opazili dim v Biborgu, to je 80 km od mesta Narve, kjer gorijo gozdovi. Oblaki dima so pokrili Južno Finsko in ves severni predel do Karelije. Rusi so že minulo pomlad izselili iz teh krajev prebivalstvo. Dim se je čutil celo v Štokholmu, ki je oddaljen 600 km od rusko-estonske meje. Rusi so zažgali te obmejne gozdove, da bodo lažje utrdili mejo. Že prejšnje leto so sovjeti zažgali mnoge gozdove v Kareliji, ali takrat se dim ni tako opazil.

× **Čudni učenec.** Učitelj na neki šoli v Kalkuti (Indija) je opazil, da je eden njegovih učencev redno vsak prvi, tretji in peti dan v tednu izredno nadarjen in marljiv, dočim je druge dni zabit in nemaren. Učitelj je sklenil obiskati njegove

starše. Na svoje začudenje pa je našel svojega učenca pred domačo hišo v dvojni izdaji: brata dvojčka, drug drugemu podobna na las. Oče se je opravičeval, da je hotel prihraniti šolnino. Tudi je mogel nabaviti samo eno boljšo obleko, v kateri je sinova izmenoma pošiljal v šolo.

Hlapec, ki ni doživel usode Cankarjevega Jerneja, živi v vasi Vevčani pri Strugi v Srbiji. Kakor Cankarjev hlapec Jernej služi tudi on že 40 let pri istem gospodarju, v hiši pokojnega Stevana Kalajdžiča. Stari Jovo Najdovič, doma iz Slatine pri Ohridu, ni nikdar služil pri drugem gospodarju in zato danes tudi malokdo v vasi ve, da je hlapec. Vsi mislijo, da je član družine njegovega gospodarja. Tudi za časa vojne, ko mu gospodar ni mogel nič plačati, ni zapustil njegove hiše. Tudi dandanes je zadovoljen s svojo usodo, ker ni doživel tistega, kar je Cankarjev hlapec Jernej: da bi ga pognali z zemlje, ki jo je štirideset let oral.

Iz sodišča

Neuspel pobeg iz zapora

Ko je včeraj murskosoboški jetnik čar Vodišek odpiral celice zaporov, je opazil, da so mu ušli 3 preiskovalni jetniki Trstenjak Davorin, ki je obdolžen 70 tatvin, morilec Gjorek Matija in cigan — tat Milner Jožef. Zvili so železno palico v oknu ter se preko zidu okrog jetnišnice splazili z vrvmi, napravljenimi iz rjuh, na sosednji vrh in odtod v prostost. Sli so proti Ljutomeru, kjer pa sta se slednja dva premislila in se sama javila orožnikom. Trstenjak pa je sam nadaljeval pot proti Strigovi, kjer ga je alarmirano orožništvo zajelo. Vsi trije so bili popoldne pripeljani nazaj v zapore v Mursko Soboto.

Radio

ČETRTEK, 15. SEPTEMBRA.

Ljubljana: 12 Operni napevi. 18 Iz Leharjevih operet. 20 Koncert Glasbene Matice. 22 Napovedi, poročila, lahka glasba. — Beograd: 12 Opoldanski koncert. 18.05 Večerna glasba. 20 Ruske romances. 20.30 Simfonični koncert. 22 Napovedi, poročila, klavirski koncert. — Praga: 20.15 Dvořakov večer. — Pariz: 20.30 Simfonični koncert. — Rim: 21.10 Verdijeva opera »Falstaff« (prenos iz Turina). — Varšava: 19.40 Večerni koncert.

Za vedno nas je zapustil naš nepozabni, nad vse ljubljeni soprog, oče, stari oče, brat in tast, gospod

Ivan Legiša

železničar v pokoju

Pogreb blagopokojnega bo v četrtek 15. sept. ob 1/2 5. uri pop. izpred mrtvašnice na Pobrežju na frančiškansko pokopališče.

Maribor, 14. septembra 1938.

Žalujoči ostali

Mali oglasi

Razno

2500 DIN potrebujete, da zaslužite 1000 din mesečno. Pišite na »Anos«, Maribor, Orožnova 91

STRIŽENJE 3.— britje din 2.— v Milinski 8. 684

AKTOVKE, ŠOLSKE TORBICE nahrbtniki, velika izbira, nizke cene pri M. Šterbal-u, Meljska 2. Trg svobode 6. 872

Službo dobi

SOBARICO z dolgoletnimi spričevali večšo serviranja in vsega hišnega dela, iščem s 15. septembrom. Predstaviti med 10—11 uro predpoldan pri Paljaga, Cankarjeva ul. 16-I. 780

Pouk

NEMŠČINA, ITALIJANŠČINA po lahki, hitri metodi. Zajamčen uspeh. Maistrova ul. 15, pritličje, levo. 1066

Sobo odda

Oddam mirno in sončno OPREMLJENO SOBO Naslov v upravi »Večernika« 1035

LEPO, SONČNO SOBO najraši v Magdalenskem predmestju, iščem. Naslov v upravi. 1067

LEPO, PRAZNO SOBO oddam boljšemu gospodu, Kopaljska 4-II, desno. 1065

Moderno OPREMLJENO SOBO z uporabo kopalnice in telefona oddam. Glavni trg 23-I, desno stopnišče. 1050

LEPO, SONČNO SOBO opremljeno, v centru mesta oddam. Naslov v upravi. 1051

SOBO S KUHINJO oddam. Radvanjska 9, Maribor. 1054

Oddam lepo, sončno SOBO s 15. septembrom. Koseskega ul. 37, magdalensko predmestje. 1064

SOBO

oddam dvema gospodoma. Naslov v upravi. 1066

Stanovanje išče

VELIKO SOBO IN KUHINJO iščem s 1. oktobrom v centru Maribora. Ponudbe pod »Čedno« na upravo »Večernika«. 1032

VOJAŠKI VPOKOJENEC išče opremljeno, sončno, separirano sobo kot stalno stanovanje. Mogoče tudi s kosilom in večerjo. Cenjene ponudbe na upravo pod »Čista soba«. 1055

Za šolo! 753

Otroške oblečke puloverji spornice majice spodnje perilo dokolenke pulmance

ravnokar dospela

C. BUDEFELDT

Maribor

Kupim

PARADIŽNIKA svežega, popolnoma dozorelega, kupi vsako množino Slamič. Ljubljana. 617

Službo išče

IŠČEM KAKRŠNOKOLI DELO v trgovini, tovarni ali slično. Glavni trg 23. Čih Micika. 1049

Posest

VOGALNA HIŠA 6 stanovanj, velika klet, delavnica in sadnik primerno na prodaj. Ponudbe pod »Primerne cena 390.000« na upravo »Večernika«. 916

ENODRUŽINSKA VILA v V. okraju oddam v najem. Naslov v upravi. 1061

KRASNE PARCELE na obroke in dve hiše, vse pod Pohorjem. — Pojasnila Weiß Karl, Zg. Radvanje, Hostejeva ul. 1058

Prodaj

LEPA SPALNICA javor, din 5000, in otroška posteljska napredaj. Vprašati od 8.—10. ure v Sodni ul. 9-II. 1063

Popolnoma opremljena SPALNICA in kuhinja s stanovanjem sredi mesta radi premeštanje na prodaj. Istotam novo žensko kolo na prodaj. Naslov v upravi. 1047

JABOLKA po din 2.— za kg oddaja Kmetijska družba. Melje. 1052

SVEŽE BOSANSKE SLIVE za vkuhanje in pekmež, kg din 3.50, franko voznina, razpošilja košare po 50 kg G. Drechsler, Tuzla. 1060

Stanovanje

DIJAKINJO sprejmemo na stanovanje in hrano. 400 din. Nekrepova ul. 6. 1034

Lepo DVOSOBNO STANOVANJE oddam. Stritarjeva 37. 1059

NA HRANO IN STANOVANJE sprejemem boljšega gospoda v državni službi ali vpokojenca. Naslov v upravi lista. 1057

STANOVANJE oddam s 1. oktobrom. Sp. Radvanjska 63, Nova vas. 1062

STANOVANJE oddam. Vojašniška ul. 5. 1068

VSE ZA ŠOLO

KUPITE NAJCENEJE IN NAJBOLJE V KNJIGARNI IN PAPIRNICI

TISKOVNE ZADRUGE

MARIBOR, ALEKSANDROVA CESTA 13